

תפארת ישראל פס"ד

מגילה ג

עניין: שיכחת המנצפ"ך

ריטב"א ב:

הכא. מיהו ודאי תמיהא מלתא טובא, דהא רב חסדא קאמר, דמ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין, משמע דכ"ע היא ¹⁹⁵, ואלו התם בסנהדרין אמרינן, דא"י מ"ד שהתורה ניתנה לישראל בכתב עברי ולשון הקדש, וחזר ונתן להם בימי עזרא בכתב אשורית ואמרי', מאי אשורית, שעלה עמהם מאשור, שכתב הקדש הוא כתב בני אשור. וזה תי' גדול, שיהיה הכתב הזה המאושר שיש בכל קוץ וקוץ ממנו תלי תלים של הלכות יסודות התורה, כתב של בני אשור, ויהיו הלוחות מכתב עברי, ועוד בכתב עברי מה נס היה במ"ם וסמ"ך, אבל ודאי אין ספק, שזה הכתב הנק' אשורית הוא כתב הקדש שבלוחות וע"ש כך נקרא קדש וכן לשון הקדש ומעולם לא נראה הכתב ההוא, אלא בלוחות. אבל לשון הקדש כבר נודע לאבות ובני ישראל קודם מתן תורה ובו השם מדבר עם נביאיו וקדושיהו ¹⁹⁸, ואעפ"כ מתוך תומת וקדושת הכתב ההוא, (בעי' קיימי ¹⁹⁷) לא היו כותבין אותו אפי' בספרים שכותב המלך, או כל א' וא' לעצמו, אלא היו כותבין אותו בכתב עברי, שהוא ¹⁹⁸ כשנגנו הארון, שכחום לאותיו מנצפך, וכשגלו לאשור וידעו בני אשור כתב זה נטלותו להם, או שהיה אצלם קודם לכן שנודע להם מספרי הקדש, מלבד כתב שלהם שהיה להם, וחמדו אותו. ובני ישראל הורגלו בו עמהם משם ואילך, וזה הוא שעלה מאשור. ובימי עזרא ניתן להם לכתוב ס"ת, ושאר כתובים. וכדייקי' ¹⁹⁹, מדכתיב, וכתב הגשתנו. ור' היה אומר, שמעולם

וברור. ולפי זה, אין במה ששינה עזרא את הכתב, לכתוב ספרי תורה בכתב הקדש, שום חדוש על התורה, שהרי הכתב הזה כבר היה ידוע וניתן לנו בלוחות הברית ²⁰¹.

ועוד כי הכתב הוא יותר עליון מן הלשון, שהוא לאדם ⁵⁴. ולכך מתחלה לא הגיעו אל המדרגה להיות להם כתב אשורי, שנקרא כך שהוא מאושר באותיות ⁵⁵. ולבסוף הגיעו אל זה על ידי עזרא, שהיה ראוי שתנתן התורה על ידו, רק שהקדימו משה וניתנה התורה על ידו, כדבסמוך ⁵⁶. ועל ידו הגיעו ישראל למדרגת הכתב. והוא דבר מופלג עמוק איך הגיעו ישראל למעלה העליונה הזאת, שהיה להם הכתב המאושר על ידי עזרא ⁵⁷. ומכל מקום היה הלשון שלהם ארמי ⁵⁸, במה שהיו ישראל בתוכם ⁵⁹ מדברים עמהם. וכאשר עלו מתוכם, היה להם הכתב שהוא ראוי להם, שהוא כתב אשורי, ולשון הקודש. הרי הדברים מבוארים מאד מאד שהכל הוא כסדר לגמרי בלג שנוי, וראוי להיות ⁶⁰. והדברים האלו עמוקים מאד מאד מה שהיה השנוי הזה על ידי עזרא ⁶¹.

סנהדרין כב.

ופשרא להודעא למלכא ⁶² וכתוב ⁶³ וכתב את משנה התורה הזאת כתב הראוי ⁶⁴ להשתנות למה נקרא אשורית שעלה עמהם מאשור

הגר"א ריש סד"ז

שני זכרים אלוד כמ"ס צס"י וזכר את עולמו צספר וספר וסיפור ועניני צ' ספרים וסיפור הוא כי זיכור צפעס א' נתגלה מחשבתו אצל צספר צצ' פעמים. אחד כשכותב ונתגלה מחשבתו צעולס אצל עדיין סתוס הספר. ושני כשקורין הספר אז נתגלה. אצל זיכור כולל סניהס צפעס א'. והס חצ"ד כמ"ס

מהר"ל

חידושי אגדות סנהדרין כא:

המצוה היה לדור זה בלבד. ואולי תשאל למה לא נתנה בתחלה בכתב אשורי. ודע כי ההפרש שיש בין הכתב ובין הלשון, כי הכתב הוא ציור השכלי שהרי כאשר הוא כתוב יכול ללמוד בציור השכלי מה שכתוב לפניו מבלי שצריך להוציא מן הפה כלל, והלשון הוא הוצאה לפעל הדבור. וכאשר מתחלה נתן הש"י התורה בדבור לישראל, שהרי היה מדבר עמהם פה אל פה, ראוי שתנתן התורה בלשון הקודש כמו שדבר עמהם, ולא נתן להם בכתב אשורי שהוא הכתב המאושר באותיות, כי התורה נתנה להם בדבור, ובמה שנתנה להם בדבור לא בכתב, לכך היה ראוי שתנתן התורה להם בלשון הקודש ולא בכתב המאושר, ולכך לא היה להם הכתב המאושר. אבל בימי עזרא אז לא נתנה להם התורה בדבור, רק כי היה להם אישור הכתיבה כמו שנקרא הסופר, כמו שנאמר אצל משה והאלקים יענגו בקול כך היה אצל עזרא הכתיבה, ולכך נתן להם התורה בכתב אשורי. כי כל אחד כפי מעלתו, משה שנתן לו התורה בקול לא נתנה לו בכתב המאושר, אבל עזרא לא נתנה לו בלשון היה דורש התורה שהיא כתובה לפניו, וכיון שכן הוא נתן על ידו הכתב המאושר באותיות.

